

**Eiropas Savienības
informācijas aģentūra**

**Informācija par Eiropas Savienību un
Latvijas dalību tajā:**

- Eiropas Savienības likumdošana,
- periodiskie izdevumi,
- datu bāzes, semināri, lekcijas, diskusijas.

www.esia.gov.lv

esia@esia.gov.lv

Tālr.: 7212611

Aspazijas bulv. 28, Rīga, LV 1050

**Saeimas Eiropas Savienības
informācijas centra
informatīvais tālrunis:**

EIRO | 7211111
INFO | UZZĪNE PAR
EIROPAS SAVIENĪBU

Eiropas drošības un aizsardzības politikas aktualitātes

Šī publikācija tapusi ar Eiropas Savienības informācijas aģentūras finansiālu atbalstu.
Par tās saturu pilnībā atbild LR Aizsardzības ministrija.

Eiropas drošības un aizsardzības politika ir vērsta uz Eiropas Savienības (ES) dalībvalstu sadarbības veicināšanu militāro spēju uzlabošanā un uz saskaņotas rīcības panākšanu starp militārajiem un civilajiem krīzes vadības dalībniekiem.

Militāro iepirkumu ētikas kodekss

Viens no galvenajiem Eiropas Aizsardzības aģentūras (turpmāk – Aģentūra) darbības mērķiem ir konkurētspējīga Eiropas aizsardzības tirgus izveidošana. Veicot pētījumu par Eiropas aizsardzības ekipējuma tirgu, Aģentūra secināja, ka dalībvalstis nepiemēro vispārējos iekšējā tirgus nosacījumus attiecībā uz militārajiem iepirkumiem. Lai veicinātu šo iepirkumu atvērtību un samazinātu konkurences ierobežojumus, 2006.gada 1.jūlijā ir sācis darboties brīvprātīgs starpvaldību režīms militārajiem iepirkumiem. Režīms pamatojas uz ētikas kodeksu, kuru 2005.gada novembrī pieņēma aizsardzības ministri. Tas attiecas uz iepirkumiem, kurus saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 296.pantu dalībvalstis var veikt izņēmumu kārtībā. Nākamais posms starpvaldību režīma attīstībā ir piegādes ķēdes labās prakses ieviešana, kas veicinās vidējo un mazo uzņēmumu konkurētspēju aizsardzības tirgū, piedaloties līgumu izpildē kā apakšuzņēmējiem. Ētikas kodekss attiecas uz līgumiem ar līgumcenu virs 1000 000 eiro.

Starpvaldību režīmam ir pievienojušās 22 valstis: Austrija, Beļģija, Čehija, Igaunija, Somija, Francija, Vācija, Grieķija, Īrija, Itālija, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Polija, Portugāle, Slovākija, Slovēnija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste.

Civilmilitārā koordinācija

Civilmilitārā koordinācija ir vērsta uz visu ES krīzes vadības operācijās iesaistīto pušu (ES Padomes, Eiropas Komisijas, dalībvalstu) rīcības saskaņošanu, sākot ar iespējamās ES operācijas plānošanu un beidzot ar pēckonflikta stabilizāciju. Civilo un militāro spēju koordinācija pakāpeniski sāk izvirzīties par vienu no svarīgākajiem darba kārtības jautājumiem Eiropas drošības un aizsardzības politikā.

Latvija atbalsta civilmilitārās sadarbības uzlabošanu, jo pieredze rāda, ka nereti krīzes vadības resursi (kā finansiālie, tā personāla) tiek izmantoti nelietderīgi un ne vienmēr visas iesaistītās puses koordinē savas aktivitātes.

2005.gada jūnijā trīs ES dalībvalstis, ES prezidentūras – Apvienotā Karaliste, Austrija un Somija – nāca klajā ar kopīgu iniciatīvu par saskaņotas darbības nodrošināšanu krīzes vadības jautājumos. Īstenojot šo apņemšanos, Apvienotās Karalistes prezidentūras laikā tapa Visaptverošās plānošanas koncepcija, kas nosaka krīzes vadības plānošanas metodes, bet atstāj atklātus jautājumus par civilā un militārā personāla, piemēram, diplomātu, policistu un karavīru, sadarbību operāciju laikā. Austrijas prezidentūras laikā tika sagatavotas vadlīnijas šādai sadarbībai. Somijas prezidentūras laikā, turpinot darbu pie šīs iniciatīvas, eksperti strādā pie jautājumiem, kas skar informācijas apmaiņas nodrošināšanu krīžu vadības operāciju laikā.

ES aktivitātes kaimiņu reģionos

Līdz ar iestāšanos ES un NATO Latvija ir pastiprinājusi sadarbību ar Dienvidkaukāza valstīm, it īpaši Gruziju, kā arī Ukrainu un Moldovu, sniedzot tām atbalstu drošības sektora reformu jomā.

ES pieeja drošības sektora reformas jautājumos ir vērsta uz konflikta izcelšanās

aizkavēšanu, pēckonflikta iekšpolitiskās situācijas stabilizēšanu, kā arī atbalsta sniegšanu valstīm, kas veic reformas aizsardzības, iekšlietu un tieslietu jomās.

Reformējot aizsardzības sistēmu, ES sniedz palīdzību aizsardzības politikas un militāro spēju plānošanas procedūru formulēšanā, bruņoto spēku apmācībā un reorganizācijā, kā arī iepirkumu sistēmas izveidē.

Veicinot mūsu kaimiņu reģionu stabilitāti un demokrātisku attīstību, Latvija aktīvi gan politiski, gan praktiski atbalsta ES iesaistišanos tuvējo kaimiņvalstu drošības problēmu risināšanā. 2005.gada martā ES uzsāka sniegt atbalstu Gruzijai, lai stiprinātu tās robežsardzes spējas, kas bija īpaši svarīgi pēc Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas robežas novērošanas misijas slēgšanas. 2005.gada jūlijā beidzās 12 mēnešus ilgusi ES misija, kuras laikā tika sniegta palīdzība Gruzijas krimināltiesību sistēmas reformai. 2005.gada decembrī ES uzsāka robežnovērošanas un muitas kontroles misiju uz Moldovas un Ukrainas robežas. Šobrīd šajā misijā piedalās seši robežsardzes un muitas darbinieki no Latvijas.

ES ilgtermiņa vīzija

Arvien straujāk attīstoties ES militārajai dimensijai, aktualizējas jautājums par ES lomu pasaules drošības procesos pēc 20 - 25 gadiem, nākotnes draudu un konfliktu veidiem, kā arī kopumā par Eiropas drošības un aizsardzības politikas mērķiem un to sasniegšanai nepieciešamajiem resursiem.

Dalībvalstīm pievēršoties šim jautājumam, 2005.gada novembrī tika pieņemts lēmums par ES ilgtermiņa vīzijas attīstību.

Šobrīd ilgtermiņa vīzijas izstrāde notiek trijos virzienos: (1) globālā attīstība (ekonomika, sabiedrība, vide, tiesību sistēma), (2) nākotnes militārā vide (draudi, operācijas) un (3)

zinātnes un tehnoloģijas attīstības tendences. Darbs visos trijos virzienos notiek paralēli, un tajā tiek iesaistīti Aģentūras un dalībvalstu, tai skaitā Latvijas, eksperti, ES Stratēģisko pētījumu institūts, Eiropas industrijas pārstāvji, ES militārās institūcijas. Aģentūra 2006.gada jūlijā sagatavoja pirmo ilgtermiņa vīzijas projektu, un oktobrī ES aizsardzības ministriem Aģentūras valdes sēdes laikā tiks prezentēts ziņojums par minēto dokumentu.

ES un NATO attiecības

ES un NATO pieejas krīzes vadības jautājumiem atšķiras, jo abām organizācijām ir dažādi pastāvēšanas mērķi un krīzes vadības resursi. Tomēr abas organizācijas vieno Eiropas valstu militārās spējas, kuras ES un NATO izmanto savu iniciatīvu īstenošanai. Diemžēl šie resursi ir ierobežoti, un abām organizācijām ir cieši jāsadarbjas savā starpā, lai izvairītos no šo resursu izsīkšanas.

Šobrīd pastāv vairāki mehānismi, kas regulē ES un NATO sadarbību. Piemēram, ES-NATO spēju grupa ļauj apmainīties ar informāciju par abu organizāciju militāro spēju attīstību, ES spēju attīstības mehānisms ļauj izmantot NATO programmatūru ES militāro spēju plānošanā un „Berlīne pluss” vienošanās ļauj izmantot NATO resursus ES militārajās operācijās. NATO savukārt ir ieinteresēta izmantot savās operācijās ES civilmilitāros resursus. Liela loma saskaņotas rīcības nodrošināšanā ir pašām NATO un ES dalībvalstīm, it īpaši tām, kuras ir abu organizāciju dalībvalstis.

Ciešas un koordinētas ES un NATO attiecības ir svarīga Latvijas drošības un aizsardzības politikas sastāvdaļa. Nemazinot nevienas organizācijas nozīmi mūsdienu krīžu novēršanā, Latvija vienmēr aktīvi iestājas par pragmatisku ES un NATO sadarbību, kas īstenotos, realizējot kopīgus projektus militāro spēju attīstībā un nodrošinot saskaņotu rīcību operācijās.